

Activiteitenplan LOWAN-vo 2010-2011

Annet Jansen
Hariëtte Boerboom

juli 2010

Pagina 1/14

CB1.10KO.0055 (11400)

Inhoud

1	INLEIDING	3
2	INFORMATIEVOORZIENING	7
2.1	Algemeen	7
2.2	Website	7
2.3	Publicaties	7
2.4	Nieuwsbrieven	7
2.5	Mondelinge informatie	7
2.6	Schriftelijke informatie	7
3	ADVISERING EN ONDERSTEUNING	8
3.1	Individueel, specifiek op locatie	8
3.2	Regionale en landelijke netwerken	8
3.3	Deskundigheidsbevordering/studiedagen	8
4	INNOVATIEVE PROJECTEN	10
4.1	Curriculum en lesmaterialen voor nieuwkomers op onze scholen	10
4.2	Toetsen voor nieuwkomers 12-18 jaar	10
4.3	Beschermjassen	10
4.4	Oren in de knoop	10
4.5	Opbrengstenkaart Eerste Opvangonderwijs	11
5	MONITORING	12
6	OVERLEG NETWERKEN	13
6.1	LISD	13
6.2	Doelgroepspecifiek	13
6.3	Andere organisaties	13
7	ADMINISTRATIE EN SECRETARIAAT	14

1 INLEIDING

Het organiseren van goed onderwijs voor nieuwkomers is zeer complex.

Beginsituatie en eindtermen zijn moeilijk vast te stellen.

De toekomst van deze leerlingen is vaak ongewis, men verhuist vaak waardoor een loopbaan onderbroken wordt en de motivatie om naar school te blijven gaan is soms moeilijk op te brengen.

Continuïteit en programmatische opbouw als pijlers van onderwijs zijn bijna onmogelijk.

Het onderwijs wordt daarmee gedwongen om een nieuwe pedagogiek te ontwikkelen op de competenties en ambities van leerlingen in de beginsituatie en werkende weg het vervolg nader te bepalen. Hetgeen gezien het voorgaande makkelijker gezegd is dan gedaan.

Het vreemdelingenbeleid kent een eigen dynamiek, gekenmerkt door grote onzekerheden over instroom, aantallen, samenstelling en problematiek van de asielzoekers. In de afgelopen jaren heeft een aanscherping van de vreemdelingenwet plaatsgevonden om de instroom van asielzoekers te beperken en versnelling te realiseren in afhandeling van procedures en terugzending van asielzoekers.

Dit gaat gepaard met voortdurende veranderingen in opvangmodaliteiten. OC, AZC, TOV, AMA/AMV-campussen, uitzetcentra, vertrekcentra, oriëntatiecentra, inburgeringcentra, terugkeercentra . . . alles passeert de revue. En natuurlijk de Pardonregeling. Verwacht wordt dat binnenkort meer werk gemaakt zal gaan worden van het uitzetten van mensen.

Betreffende centra blijven vol stromen.

Tegelijkertijd is er aan de voorkant wat veranderd. Voordat mensen in de procedure opgenomen worden gaat men nu nog naar de TNV (Tijdelijke Noodvoorziening). Soms duurt dit maanden. Gedurende deze tijd blijven deze kinderen verstoken van onderwijs. Echter, de leerplichtwet is wel van toepassing, men bevindt zich immers op Nederlands grondgebied. In overleg met het COA en de Ministeries van Justitie en OCW hebben we actie ondernomen. Dit leidde in september 2009 tot een antwoord van het COA en het Ministerie van Justitie dat ze het onderwijsrecht onderschrijven en meewerken aan oplossingen. In 2010-2011 gaat de opvangprocedure weer wijzigen. Onduidelijk is nu nog wat de gevolgen voor het onderwijs zijn, maar dat ze weer een enorme impact zullen hebben is zeker. Weer moeten scholen inspelen op deze wijziging van wet- en regelgeving en weer wordt van hen maatwerk gevraagd.

Samen met het Ministerie van OCW heeft LOWAN-vo een aantal jaren geleden een beleidsnotitie geschreven welke hiervoor een fundament moet bieden. Het regulier onderwijs blijft het uitgangspunt. LOWAN blijft vanuit deze doelstellingen werken.

Daarbij komen de volgende pijlers:

- uitgaan van ambities, situatie en potenties van afzonderlijke leerlingen;
- programma's zoveel mogelijk modulair vast leggen in een leerlinggebonden portfolio;
- doel van het onderwijs definiëren in termen van groei en aanbrengen van vaardigheden eerder dan in eindtermen.

Voor een school met eerste opvangonderwijs vormt, voor de invulling van het onderwijs, de jongere het uitgangspunt. Zijn behoeftes, capaciteiten, interesses en het door de jongere gevoelde en gedragen perspectief zijn voor het onderwijs richtinggevend.

Deze ingezette beleidslijn dient voortdurend uitgebouwd te worden. De school zal dit proberen te doen binnen haar autonome verantwoordelijkheid.

Speerpunten zullen zijn:

- onderwijs op maat en competentiegericht werken;
- sociale veiligheid, de veilige school en leeromgeving;
- sociaal-emotionele problematiek in relatie tot het perspectief van de jongere.

Het aantal asielzoekers nam de afgelopen jaren enorm af en mede daardoor ook het aantal eerste opvangscholen. Steeds meer moederscholen waren niet meer bereid de financiële risico's te dragen. Dit brengt met zich mee dat steeds meer delen van Nederland niet voorzien zijn van deze vorm van onderwijs. Leerlingen moeten dan in reguliere vo-scholen instromen terwijl ze daar niet mee kunnen door hun gebrek aan taalvaardigheid.

Het afgelopen jaar nam de instroom plots weer gigantisch toe en ontstonden er wachtlijsten omdat scholen hier niet op voorbereid waren. Gemeenten zagen zich voor problemen gesteld omdat in een aantal regio's helemaal geen eerste opvangscholen meer waren.

Dit vraagt zeer veel van bestaande eerste opvangscholen, maar ook nieuwe scholen/afdelingen moeten weer opgezet en ingericht worden met alle problemen rondom kwaliteit en kwantiteit.

Regionalisering en behoud van expertise zijn randvoorwaardelijk! LOWAN-vo probeert hier zoveel mogelijk ondersteuning te bieden. Samen met Oberon zullen we kijken hoe we onze vorm van onderwijs op de LEA, Lokaal Educatieve Agenda, kunnen zetten om daarmee ook gemeenten beter te kunnen ondersteunen.

Als LOWAN willen we de jarenlang opgebouwde expertise en kwaliteiten vasthouden en verder uitbouwen. Wat ons betreft het liefst in, over het hele land verspreide, eerste opvangscholen voor anderstaligen waar alle asielzoekers en nieuwkomers terecht kunnen. De expertise van deze scholen kan ook ingezet worden in ambulante begeleiding van anderstaligen op de reguliere scholen. De vele vragen om ondersteuning, het geven van advies en het op weg helpen van scholen/docenten vertaalt zich uiteraard ook in een toename van benodigde tijd.

In 2008 heeft LOWAN, mede op verzoek van het Ministerie van OCW, een quickscan uit laten voeren onder de eerste opvangscholen/ISK's. LOWAN heeft Oberon gevraagd om deze korte inventarisatie uit te voeren onder deze scholen.

De belangrijkste conclusies uit dit rapport:

- Passend onderwijs en LEA (Lokaal Educatieve Agenda). Voor alle leerlingen moet een passend onderwijsaanbod gerealiseerd worden, dus ook voor nieuwkomers met een taalachterstand die geen leermoeilijkheden hebben. In de discussies en notities tot nu toe wordt echter geen aandacht besteed aan nieuwkomers. LOWAN heeft het initiatief genomen om met ECPO (Evaluatie en adviesCommissie Passend Onderwijs) hierover van gedachten te wisselen en zal dit eveneens op het niveau van het Ministerie van OCW doorzetten. Op regionaal en gemeentelijk niveau is het belangrijk dat scholen/schoolbesturen zelf hiermee aan de slag gaan en nieuwkomers onder de aandacht brengen!

- Een gebrekkig draagvlak binnen de eigen school/het eigen bestuur leidt vaak tot onvoldoende gebruikmaken van de expertise die op de eerste opvangschool/ISK aanwezig is.
- De regelingen op financieel gebied voor deze vorm van onderwijs moeten voldoende zijn, echter in de praktijk worden toch problemen gesignaleerd. LOWAN-vo heeft een rekenmodule op haar website staan die scholen meer inzicht moet geven in de financiën. Daardoor kunnen eerste opvangscholen/ISK's sterker voor zichzelf opkomen.
- Samenwerking en doorstroom naar reguliere scholen, zowel vo als mbo, laten te vaak te wensen over. Er moet meer gebruik gemaakt worden van geïntegreerde trajecten. Tevens zou de samenwerking met omliggende gemeenten versterkt moeten worden zodat eerste opvangscholen/ISK's ook daadwerkelijk een regionale dekking kunnen invullen. Dit kan aansluiten op Passend Onderwijs en past zeker binnen de Lokale en Regionale Educatieve Agenda (LEA/REA) van betrokken gemeenten. LOWAN zal hierover ook met de VNG spreken.
- De samenwerking met het COA wordt vaak als een knelpunt ervaren. Goed overleg is daarom zeer wenselijk. Het COA en LOWAN hebben momenteel vier keer per jaar overleg met elkaar, maar dit laat onverlet dat LOWAN en de scholen door beslissingen van het COA regelmatig met voldongen feiten worden geconfronteerd. LOWAN eerder in het beleidsproces betrekken, wordt als mogelijke oplossing genoemd.
- Er zijn leerlingen die tussen wal en schip vallen. Enerzijds een groep die speciaal onderwijs nodig heeft of aan haar plafond zit. Passend Onderwijs en regionale samenwerkingsverbanden moeten hier een rol in spelen. AKA-opleidingen in het mbo kunnen hier ook iets in betekenen. Soms gaan gemeenten dit tegen vanwege de leerplicht/startkwalificatieverplichting. Het zou goed zijn als schoolbesturen hierover afspraken maken met de gemeenten (LEA/REA).
- De terugloop van het aantal leerlingen in de afgelopen jaren heeft ertoe geleid dat de doelgroep voor uitgevers minder interessant is geworden. Lesmateriaal krijgt daardoor geen update. Met onder andere het Ministerie van OCW moet naar dit probleem gekeken worden. De kwaliteit van het eerste opvangonderwijs is ermee gemoeid! Bovendien heeft LOWAN een inventarisatie naar het gebruik van toetsen uitgezet onder alle scholen. De resultaten hiervan geven ook aan dat een update zeer dringend en noodzakelijk is! (Bureau ICE is inmiddels gevraagd om samen met mensen uit het werkveld de toetsen te uniformeren en een taalportfolio samen te stellen conform de CEF niveaus en de niveaus Meijerink. Hiervoor heeft OCW een subsidie toegezegd.

Aan de hand van de resultaten van deze quickscan worden voorstellen gemaakt welke met belanghebbenden, het Ministerie van OCW en derden besproken worden. Ieder jaar zullen we enkele speerpunten hieruit pakken.

We gaan hiermee op weg naar een nieuwe toekomst, een toekomst waarin aandacht voor de nieuwkomer is.

Niet alleen aandacht vanuit het onderwijs, maar ook vanuit de overheden die de randvoorwaarden moeten scheppen om hen zo te kunnen begeleiden dat ook zij voor onze maatschappij van wezenlijk nut kunnen zijn, omdat het onderwijs eruit heeft kunnen halen wat erin zit.

Kortom van het onderwijs wordt op veel terreinen een bijdrage gevraagd. Een voortdurende flexibiliteit en inspelen op onderwijsvragen vraagt een enorme inzet.

2 INFORMATIEVOORZIENING

2.1 Algemeen

De informatievoorziening van LOWAN richt zich primair op de scholen.

In toenemende mate richt de informatievoorziening zich ook op samenwerkingsverbanden rond zorg, gemeenten, onderzoeksbureaus, media en niet-onderwijsorganisaties die zich met de ontwikkeling van kinderen en jongeren bezig houden.

2.2 Website

De website wordt zeer frequent bezocht door met name scholen, docenten/leerkrachten, gemeenten, schoolbesturen, beleidsmedewerkers, andere organisaties, onderzoekers en andere betrokkenen. De website geeft antwoord op veel voorkomende vragen over wet- en regelgeving, actuele informatie en beleid, onderwijsondersteuning, adressen, aanmeldingen voor bijeenkomsten, attendering op publicaties, et cetera. Er kan snel en gericht naar informatie gezocht worden. Een adressenlijst van de eerste opvangscholen/ISK's geeft de mogelijkheid tot uitwisseling van informatie, bevordering deskundigheid enzovoort. Wekelijks wordt de website geactualiseerd!

De website is in een nieuw jasje gestoken zodat van de modernste technieken gebruik gemaakt kan worden.

2.3 Publicaties

Publicaties worden zoveel mogelijk digitaal aangeboden zodat ze via de website gedownload kunnen worden.

LOWAN brengt readers van studie- en coördinatorenendagen uit. Deze readers bevatten waardevolle informatie die vaak nog steeds actueel is. Daarom blijven deze readers voor belangstellenden via de website opvraagbaar.

In samenwerking met anderen zullen publicaties verschijnen die relevant zijn voor het werkveld (met name de scholen) zoals een taalportfolio en een curriculum voor de ISK/eerste opvangvoorziening.

2.4 Nieuwsbrieven

De digitale LOWANieuwsbrief verschijnt acht keer per jaar in de mailbox van de abonnees. De lezers zijn niet alleen te vinden in de scholen, ook veel gemeenten, opleidingsinstituten, schoolbegeleidingsdiensten en andere instellingen hebben zich op de mailinglist laten plaatsen. Het mailingbestand is in een half jaar tijd al de 600 gepasseerd.

2.5 Mondelinge informatie

Voor vragen uit het veld is capaciteit beschikbaar, in eerste instantie telefonisch en via de website en waar nodig in persoon. Naast informatievoorziening gaat het hierbij om advisering, zowel met betrekking tot de regelgeving als de inhoud en kwaliteit van het onderwijs.

2.6 Schriftelijke informatie

Eenvoudige verzoeken om bestaande schriftelijke informatie (brochures of readers) kunnen door het secretariaat, dan wel via de website worden afgehandeld. Informatiepakketten kunnen op maat worden gemaakt.

3 ADVISERING EN ONDERSTEUNING

3.1 Individueel, specifiek op locatie

LOWAN-vo heeft twee ambtelijk secretarissen. Middels een verdeling van dagen en werk geven zij invulling aan het grootste deel van de LOWAN-vo werkzaamheden.

Veel tijd van LOWAN gaat zitten in ondersteuning en advisering van individuele scholen.

De positie en situatie van iedere school is weer verschillend. De ene school heeft al jarenlange ervaring, maar is geconfronteerd met terugloop van leerlingen en zo klein geworden en heeft expertise verloren. De andere school moet helemaal vanaf nul beginnen.

De vele ontwikkelingen, genoemd in de inleiding van dit activiteitenplan, geven invulling aan het werk van LOWAN-vo.

De volgende thema's zullen de speerpunten van de komende jaren zijn.

- beleidsnotitie OCW - LOWAN-vo met visie op onderwijs;
- onderwijs op maat en kwaliteitverbetering;
- regionalisering eerste opvangscholen;
- uitvoering vreemdelingenbeleid;
- wet- en regelgeving;
- toetsen, curriculum, lesmaterialen;
- passend onderwijs;
- Lokale Educatieve Agenda (LEA);
- illegale kinderen en onderwijs;
- burgerschap en integratie;
- arbeidsmigratie uit nieuwe EU-landen;
- gezondheidszorg en zorg;
- onderwijsinspectie;
- PR eerste opvangonderwijs/ISK's en good practices;
- ervaringen delen met andere disciplines zoals de hulpverlening.

3.2 Regionale en landelijke netwerken

Tweemaal per jaar zal een bijeenkomst georganiseerd worden voor het landelijk netwerk directies/coördinatoren van de scholen.

Voorts zijn er regionale netwerken van scholen die door LOWAN ondersteund worden.

Vanuit dit netwerk wordt informatie gegenereerd die nodig is voor de Inspectie, het curriculum et cetera.

De deelnemers leveren daar een significante bijdrage aan.

Overleg met landelijke organisaties, zoals OCW, VO-Raad en Inspectie, geven uitvoering aan inhoudelijke zaken alsmede wet- en regelgeving.

3.3 Deskundigheidsbevordering/studiedagen

Ieder jaar wordt een studiedag voor docenten georganiseerd.

Inhoudelijke workshops, kennisdeling en trainingen geven een invulling aan de deskundigheidsbevordering en kwaliteitsverbetering die in de dynamische wereld van het eerste opvangonderwijs een vereiste is.

Aan de laatste studiedag namen ongeveer 220 mensen deel, vanuit 60 scholen, bijna een verdubbeling van het aantal van voorgaande jaren. Zij brengen opgedane kennis weer terug

naar de eigen school, waardoor veel meer docenten profiteren van het aanbod. Gezien de enorme belangstelling en de grote waardering met als evaluatiecijfer een acht, voorzien we hiermee in een grote behoefte. We zullen er alles aan doen om een dergelijke studiedag weer beschikbaar te stellen voor zo'n groot publiek, maar we zullen wel een bijdrage in de kosten moeten vragen.

4 INNOVATIEVE PROJECTEN

Onder andere als gevolg van de resultaten van de quickscan gaat LOWAN-vo zich bezighouden met de volgende projecten.

4.1 Curriculum en lesmaterialen voor nieuwkomers op onze scholen

We hebben inmiddels contact gelegd met CED-Groep in Rotterdam. Met behulp van stagiaires uit de NT2-wereld van universiteiten zullen we proberen om er een financieel haalbaar plan van te maken.

Om zicht te krijgen op de inhoud en kwaliteit van het eerste opvangonderwijs is een curriculum een eerste aanzet. Met NT2 als hoofdvak, uitgesplitst naar de diverse groepen leerders (analfabeten, snelle leerders et cetera).

4.2 Toetsen voor nieuwkomers 12-18 jaar

LOWAN-vo heeft in het najaar van 2008 een inventarisatie over het gebruik van toetsen onder haar scholen gehouden. Hieruit bleek dat veel toetsen zeer verouderd en nauwelijks nog valide te noemen zijn. Bovendien wordt een veelheid van toetsen gebruikt die niet voor onze leerlingen geschikt/bedoeld zijn. Om elkaar en vervolgscholen in dezelfde taal te kunnen laten spreken en elkaar te laten begrijpen is uniformering van toetsen randvoorwaardelijk! LOWAN-vo is, op aanraden van het Ministerie van OCW, in gesprek gegaan met Cito en Bureau ICE. Onderzocht werd wat er nodig is om te komen tot goede toetsen die ook te vergelijken zijn met bestaande niveaus in het regulier onderwijs (CEF-niveaus en niveaus Meijerink). Omdat we gebruik kunnen maken van de recent ontwikkelde toetsenbatterij bij ICE hebben we met hen een plan geschreven. LOWAN-vo heeft het Ministerie van OCW verzocht tot medefinanciering van het plan hetgeen ook gehonoreerd is eind 2009. Al bijna de helft van de ISK's betalen mee aan de licentie die LOWAN voor hen heeft kunnen afsluiten bij Bureau ICE voor het gebruik van de TOA toetsenbank. Deze licentie moet jaarlijks betaald worden en kost € 4.000,- per jaar. We nemen dit bedrag op in de subsidie-aanvraag bij OCW. Scholen moeten dan zelf nog voor iedere afgenomen toets betalen evenals de administratiekosten. Tevens wordt nu een taalportfolio ontwikkeld dat beschikbaar komt voor alle ISK's.

4.3 Beschermjassen

Onderzocht wordt ook hoe goede ervaringen uit andere disciplines dan het onderwijs, bijvoorbeeld de hulpverlening, ondersteuning kunnen bieden. Vanuit onze studiedag kwam zo 'Beschermjassen, transculturele hulp aan families' van Kitlyn Tjin A Dje op ons pad. Een vertaalslag naar het onderwijs is goed te maken en docenten krijgen zo meer bagage in het werken met deze doelgroep en verhogen hun interculturele competenties. LOWAN-vo neemt deel aan de klankbordgroep.

4.4 Oren in de knoop

Anderhalf jaar geleden heeft een drukbezochte workshop geleid tot veel vragen vanuit het veld naar de materialen die binnen het project 'Oren in de knoop' zijn ontwikkeld. 'Oren in de knoop' is ontwikkeld naast reguliere programma's en wil gevarieerd en op maat de auditieve vaardigheden stimuleren. Allerlei problemen bij het verwerven van Nederlands als tweede taal zijn terug te brengen naar een zeer zwakke basis in de auditieve vaardigheden.

Zo is een gevarieerde databank ontwikkeld van stimulerende oefenvormen die individueel, groepsgewijs en/of klassikaal kunnen worden uitgevoerd.

Door middel van een instaptoets en een evaluatietoets wordt duidelijk waar hiaten zitten.

Er is een opbouw van klanken, naar woorden, naar zinnen gemaakt met aandacht voor auditieve discriminatie, analyse, synthese en prosodie.

Een samenwerking van logopedisten en docenten van een school in Eindhoven (ISK en Volwasseneneducatie) heeft dit breed inzetbare programma opgeleverd.

LOWAN-vo heeft een uitgave mogelijk gemaakt en geeft korting aan de bij LOWAN-vo aangesloten scholen.

4.5 Opbrengstenkaart Eerste Opvangonderwijs

Drie eerste opvangscholen hebben hierover een notitie laten schrijven.

LOWAN-vo zal de komende maanden met hen overleggen hoe en welk deel ervan geschikt is om uit te dragen naar alle andere scholen.

5 MONITORING

Niet van toepassing voor LOWAN-vo.

6 OVERLEG NETWERKEN

6.1 LISD

LOWAN-vo maakt deel uit van LISD.
Hieruit volgt ook een vergaderschema.

6.2 Doelgroepspecifiek

De landelijke werkgroep LOWAN-vo, een vertegenwoordiging van scholen, komt zes keer per jaar bij elkaar. De werkgroep ondersteunt de ambtelijk secretarissen, geeft signalen af over de onderwijspraktijk, stelt prioriteiten en zet mede het beleid uit. Op deze wijze heeft het onderwijsveld een grote invloed op de inhoud en aanpak van de LOWAN-activiteiten. Tevens is er een webredactie LOWAN met de netwerkbeheerder van KPC Groep. Deze webredactie komt vier keer per jaar bij elkaar.

6.3 Andere organisaties

Evenals in voorgaande jaren zal LOWAN-vo participeren in landelijke netwerken waaraan andere instellingen deelnemen die zich richten op asielzoekers en nieuwkomers. Deze netwerken hebben tot doel ervaringen uit te wisselen, knelpunten te signaleren en op te lossen, elkaar op de hoogte te houden van relevante ontwikkelingen, samenwerking op het gebied van onderzoek en informatieoverdracht.

Met enige regelmaat hebben de ambtelijk secretarissen (eventueel vergezeld van een delegatie van de werkgroep) overleg met onder meer:

- Ministerie van OCW;
- COA;
- Nidos;
- Pharos;
- Forum;
- KPC Groep;
- CED-Groep;
- Oberon
- VNG;
- ECPO;
- Enova;
- Bureau ICE;
- Cito;
- ThiemeMeulenhoff.

7 ADMINISTRATIE EN SECRETARIAAT

De administratie en het secretariaat van de activiteiten zijn ondergebracht bij KPC Groep.

Onder de administratieve werkzaamheden vallen:

- administratieve en organisatorische ondersteuning van projecten en activiteiten;
- NAW-administratie;
- doorverwijzing.

De financiële administratie is eveneens ondergebracht bij KPC Groep.

Daarnaast vindt regelmatig overleg plaats met een inhoudelijk medewerker van KPC Groep om afstemming met andere (taak-)gebieden te realiseren.